

Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið
Sölvhólgata 7
150 Reykjavík

Reykjavík, 14. ágúst 2020.

Efni: Umsögn að reglugerð um skráningu einstaklinga með vísan til samnefndra laga nr. 140/2019.

Til LEX hefur leitað sveitarstjórn Grímsnes-og Grafningshrepps og óskað eftir því að skilað verði inn umsögn um drög að reglugerð um skráningu einstaklinga með vísan til samnefndra laga nr. 140/2019.

Samkvæmt þeim upplýsingum sem birtust á Samráðsgáttinni um umrædd drög, þá er markmið reglugerðarinnar að stuðla að því að haldin sé áreiðanleg skrá yfir einstaklinga og að skráningin sé rétt svo að hún skapi grundvöll fyrir tiltekin réttindi og tilteknar skyldur einstaklinga. Einnig er það markmið að skráning upplýsinga í Þjóðskrá byggist á bestu fáanlegu gögnum á hverjum tíma. Sömu markmið er að finna í 1. gr. laga nr. 140/2019 um skráningu einstaklinga.

Í upphafi skal að tekið fram að sveitarstjórn Grímsnes- og Grafningshrepps (hér eftir „sveitarstjórnin“) fagnar því að stuðla eigi að því að haldin sé áreiðanleg skrá yfir einstaklinga og að sú skráning skapi tiltekin réttindi og tilteknar skyldur fyrir einstaklinga. Telur sveitarstjórnin þó að annmarkar séu á birtum drögum að reglugerðinni sem bæta verði úr.

Í eftirfarandi umfjöllun verður fjallað nánar um þá annmarka sem sveitarstjórnin telur vera á umræddum drögum og hvaða úrbætur þurfi að vera gerðar.

I. Skráning lögheimilis einstaklinga.

Það er mat sveitarstjórnarinnar að drögin að reglugerðinni séu haldin annmörkum sem geti valdið því að yfirlýst markmið hennar náist ekki. Það fyrirkomulag, líkt og því er lýst í reglugerðinni, er ekki til þess fallið að tryggja áreiðanleika skrárinnar og því munu einstaklingar ekki í öllum tilvikum geta byggt rétt eða borið skyldur samkvæmt lögheimilisskráningunni.

Sveitarstjórnin gerir aðallega athugasemd við þá annmarka sem er að finna á ákvæði g-liðar 1. mgr. 2. gr. reglugerðarinnar en þar segir að upplýsingar um lögheimili einstaklinga skuli berast til Þjóðskrár Íslands með eftirfarandi hætti;

„Einstaklingur tilkynnir um breytingu á lögheimili og aðsetri sínu samkvæmt lögum um lögheimili og aðsetur.“

Það skal tekið fram að í allflestum tilvikum má ætla að sú framkvæmd sem lýst er í nefndu ákvæði geti átt við, þ.e. að einstaklingur geti tilkynnt um breytingu á lögheimili sínu með einfaldri flutningstilkynningu til Þjóðskrár Íslands. Framangreint ákvæði getur þó ekki átt við í þeim tilvikum þegar um er að ræða lögheimilisskráningu einstaklinga sem óska eftir að skrá

lögheimili sitt án tilgreinds heimilisfangs. Heimildina til að skrá lögheimili einstaklings án tilgreinds heimilisfangs er að finna í 2. mgr. 4. gr. laga nr. 80/2018 um lögheimili og aðsetur en framkvæmd skráningarinnar og þær upplýsingar sem sú skráning er byggð á fer eingöngu eftir óskráðum vinnureglum Þjóðskrár Íslands og eru skýrar lögfestar reglur um þessa framkvæmd hvergi til. Umrætt ákvæði reglugerðardraganna getur því ekki náð til skráningar lögheimilis án tilgreinds heimilisfangs.

Fyrir sveitarfélög þar sem er að finna fjölmennar frístundabyggðir, líkt og í Grímsnes- og Grafningshreppi, þá geta reglur um skráningar einstaklinga haft veruleg áhrif. Í því sambandi má geta þess að nokkuð hefur borið á því að einstaklingar óski eftir því að fá lögheimili sín skráð í sumarhús innan frístundabyggða, en föst búseta í frístundabyggð er óheimil samkvæmt 9. tl. 1. mgr. 2. gr. skipulagslaga nr. 123/2010. Slíkum skráningum er því hafnað. Freista einhverjir þess þá að fá lögheimili sín skráð innan sveitarfélagsins án tilgreinds heimilisfangs þegar raunveruleg búseta er engu að síður innan frístundabyggðar. Vegna þeirra annmarka sem er að finna í ákvæði 2. mgr. 4. gr. laga nr. 80/2018 um lögheimili og aðsetur, og óskýrra reglna um skráningar einstaklinga, þá geta slíkar lögheimilisskráningar hugsanlega náð fram að ganga hjá Þjóðskrár Íslands.

Líkt og segir um markmið umræddra reglugerðardraga og laga nr. 140/2019 þá fylgja ákveðnar skyldur og ákveðin réttindi skráningum einstaklinga, en þegar einstaklingur hefur fengið lögheimili sitt skráð innan sveitarfélags án tilgreinds heimilisfangs en raunveruleg búseta er t.d. innan frístundabyggðar, verða þær skyldur, þau réttindi og sú þjónusta sem annars fylgir lögheimilisskráningum ekki sambærileg við þá einstaklinga sem hafa skráð lögheimili á tilgreindu heimilisfangi innan sveitarfélagsins.

Þá er heldur ekki hægt að líta framhjá því að skráning lögheimilis einstaklings án tilgreinds heimilisfangs sem hefur raunverulega búsetu innan frístundabyggðar, getur almennt ekki talist vera í samræmi við gildandi lög og reglur, t.d. lög um skráningar einstaklinga nr. 140/2019, lög um lögheimili og aðsetur nr. 80/2018 og skipulagslög nr. 123/2010.

Það er mat sveitarstjórnarinnar að gera verði skýrari reglur um hvernig upplýsingar um lögheimili án tilgreinds heimilisfangs skulu berast til Þjóðskrár Íslands og með hvaða hætti slík lögheimilisskráning geti komið til en nú er að finna í ákvæði g-liðar 1. mgr. 2. gr. reglugerðardraganna um skráningu lögheimilis einstaklinga. Öðruvísi verður ekki séð að reglugerðin geti náð markmiði sínu um að til verði skrá yfir einstaklinga sem stuðli að því að skapa grundvöll fyrir tiltekin réttindi og tilteknar skyldur einstaklinga.

II. Ósk um úrbætur og samstarf.

Með vísan til alls framangreinds er þess vegna kallað eftir samstarfi sveitarstjórnar Grímsnes- og Grafningshrepps og Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytisins til þess að vinna að úrbótum á þeim reglum er varða skráningar einstaklinga. Er óskað eftir fundi með ráðuneytinu sérstaklega af þessum sökum.

Virðingarfyllst,
F.h. Grímsnes- og Grafningshrepp

Óskar Sigurðsson hrl.